

Det første korstog – fra Clermont til Konstantinopel

5

Pave Urban II holdt i 1095 i den franske by *Clermont* en prædiken, der skulle få vidtgående konsekvenser for Europa og Mellemøsten i de følgende århundreder. Pave Urban II opfordrede de kristne i Europa til at drage på korstog for at bekæmpe de vantro og befri de hellige steder. Den massive tilslutning, opfordringen fik i det kristne Vesteuropa, understregede kirkens og pavens magt over menneskenes forestillingsverden. Korstoget blev til mere end blot en opfordring, fordi Europas befolkninger var lydhøre over for pavens budskab.

Korstoget var et forsøg på kristen ekspansion ind på muslimsk område. Det var set før, i de hellige krige mod muslimerne på Sicilien og i Spanien, men Jerusalem og det hellige land lå politisk uden for den vestlige interessesfære. Korstogets mål havde til gengæld en særlig placering i den religiøse forestillingsverden.

Begyndelsen

Ved et kirkemøde i den italienske by Piacenza i marts 1095 havde paven modtaget ambassadører fra kejseren i Byzans, der opfordrede de vestlige kristne til at komme Byzans til undsætning mod de fremstormende tyrkere. Paven havde ved den lejlighed udtrykt sin støtte til de kristne i øst, men uden at prædike korstog. Fra marts til november rejste paven rundt i Frankrig, blandt andet til klosteret i Cluny, sandsynligvis for at søge opbakning til planerne om et korstog.

Under kirkemødet i Clermont i november 1095 blev korstoget ikke nævnt, men da mødet var ved at være slut, blev det bekendtgjort, at paven ville holde en offentlig tale. Den 27. november 1095 holdt pave Urban II sin korstogsprædiken på en trone opstillet uden for byens østlige byport.

Reaktionen på pavens tale

Allerede mens Urban II talte, råbte folkemængden 'Deus le volt' – *Gud vil det*, og flere hundrede knælede foran paven og bad om at måtte deltage i ekspeditionen inden mødet sluttede. Grev *Raymond af Toulouse* og biskop *Adhemar af Le Puy*, der var to af de første, der meldte sig, kendte sandsynligvis indholdet af pavens prædiken på forhånd.

De, der ville deltage i korstoget, blev lovet generel aflad. Korsfarernes efterladte ejendomme ville blive placeret under kirkens beskyttelse og korsfarerne kunne regne med at slippe for at betale skat mens de var af sted. Kirkemødet erklærede *Guds Fred* blandt de kristne i vest. Det havde været prøvet før for at dæmpe den

feudale krigslyst, men uden større held. I denne situation kunne det måske inspirere de krigslystne til at drage på korstog. Enhver deltager i korstoget skulle sy et rødt kors på skulderen af sit tøj. Det tjente dels til at signalere, at bæreren stod under Guds og kirkens beskyttelse, og dels som mærke for en pilgrim med ret til at bære våben. Alle der *tog korset* skulle aflægge ed på at ville drage til Jerusalem. De der vendte om for tidligt ville blive ekskommunikeret (: smidt ud af kirken). Afgangstidspunktet blev sat til 15. august 1096, for at sikre at høsten var kommet i hus. Biskop Adhemar af Le Puy blev udpeget som korstogets gejstlige leder. Det understregede kirkens overhøjhed og foretagendets åndelige karakter.

Efter Clermont

Korstoget blev betragtet som en væsentlig, positiv nyskabelse, og også blandt dem, der ikke selv havde været tilstede i Clermont, blev tilslutningen til korstoget overvældende. De fleste korsfarere man kender til kom fra Frankrig, men korstoget samlede støtte fra hele det vestlige Europa. En engelsk krønike beskrev det således tyve år efter: "Waliserne forlod deres krybskytteri, skotterne deres vante lus, nordmændene deres svælgen i fisk og danskerne deres uophørlige druk, alle for at drage til Jerusalem." Urban II blev formodentlig selv overrasket over den modtagelse hans budskab fik, og han måtte snart forsøge at dæmpe interessen blandt menigmand. Paven indskærpede, at ingen måtte drage af sted uden deres præsts tilladelse og nygifte mænd ikke uden deres kones tilladelse. Ingen, der kunne blive til byrde for korstoget, måtte tage af sted.

Situationen i Konstantinopel

Kejser Alexios Komnenos var i kontakt med paven og blev snart klar over, at hans bøn om hjælp havde haft den ønskede virkning, men heller ikke han kunne kende virkningen af pavens tale. Kejseren har formodentlig ventet en militær styrke, der kunne gå i byzantinsk tjeneste.

Der blev udlagt forsyningsdepoter og udstationeret byzantinske tropper, der kunne eskortere korsfarerne til Konstantinopel langs den gamle romervej *Via Egnatia*, der gik fra *Dyrrachium* (i dag *Durres* i Albanien) til Konstantinopel.

I slutningen af maj 1096 kom der dog bud fra rigets nordgrænse om, at de første korsfarere var ankommet. Det var de første deltagere i *Folkekorstoget*, der dukkede op.

Tekst 3

Pave Urban IIs tale i Clermont (før 1128)

Pavens tale findes gengivet i fem forskellige udgaver. Denne er af Fulcher af Chartres (f. 1059), der menes at have været til stede i Clermont, og som efterfølgende deltog i det første korstog. Fulcher skrev sin krønike om korstoget mellem 1104 og 1128. Den regnes normalt for den mest troværdige af dem, der omhandler korstoget.

Paven er netop blevet færdig med behandlingen af en række emner omhandlende kristendommen i vest:

III.

... Straks herefter tilføjede han, at kristendommen i en anden del af verden led under trængsler, der var endnu værre og mere undertrykkende end dem, han allerede havde talt om. Han sagde:

2. Nu da I, Guds sønner, har lovet med stor styrke, over for Gud, at holde fred mellem jer, og trofast at opretholde kirkens love, er der arbejde at gøre, for I må vende jeres oprigtigheds styrke ... til en anden sag, der angår jer og Gud. I må komme jeres brødre i Østen, der har brug for jeres hjælp, og som allerede har bedt om den mange gange, til undsætning.

3. For, som de fleste af jer har hørt, er tyrkerne, af persisk race (: Paven taler her om de seldsjukkiske tyrkere), trængt ind over grænserne i Romania (: Det østromerske rige/Byzans) helt frem til Middelhavet, til det punkt de kalder Skt. Georgs Arm (: Bosphorus-strædet). De har besat mere og mere af de kristnes land, har besejret dem i syv slag, og har dræbt dem og taget dem til

fange, har hærget kirkerne og har plyndret Guds rige. Hvis I dvaskt tillader, at dette fortsætter meget længere, vil Guds trofaste undersåtter blive stadig mere undertrykt.

4. Hvad angår denne sag, formaner jeg, – ikke jeg, men Herren formaner jer, Guds budbringere, til at overbevise alle, både riddere og fodfolk, både rig og fattig, til i talrige kundgørelser at kæmpe for at hjælpe med at udstøde denne gudløse race fra vore kristne lande før det er for sent.

5. Jeg taler til dem, der er til stede her. Jeg sender bud til dem, der ikke er her. Kristus befaler det. Syndernes forladelse vil blive givet til dem, der drager af sted, hvis de ender deres liv, til lands, til søs, eller i kamp mod hedningene. Jeg, der har fået overdraget denne magt af Gud, tilstår dette til dem, der drager af sted.

6. Oh, hvilken vanære, hvis et så foragtet og tilbagestående folk, holdt fangen af djævle, således kunne besejre et folk, der er udstyret med den almægtige Guds tillid, og strålende i Kristi navn. Oh, hvor mange onde ting vil ikke blive bebrejdet jer af Herren selv, hvis ikke I hjælper dem, der som jer bekender sig til den kristne tro.

7. Lad de, der er vant til at føre private krige ødselt mod de troende, drage af sted mod de vantro i en krig, der er værd at påtage sig nu, og afslutte den sejrrigt. Lad de, der indtil for nylig var røvere, blive Kristi soldater. Lad de, der har kæmpet mod brødre og slægtninge, på ret vis nu kæmpe med barbarerne. Lad de, der for ikke længe siden blev lejet for nogle få sølvmonter, nu vinde evig belønning. Lad de, der har udmattet sig på legeme og sjæl, arbejde for den dobbelte

belønning. Nej, mere: De der er tynget af sorg her vil blive glade dér, de, der er fattige her vil blive rige dér, og Herrens fjender her vil blive hans venner dér.

8. Lad ikke noget forsinke dem, der ønsker at drage af sted. Når de har samlet de penge, de skyldes, og udgifterne til rejsen, og når vinteren er ovre og foråret begyndt, lad dem modigt drage af sted med Gud som vejviser.

IV.

1. Efter at disse ord var talt, var tilhørerne fyldt af glødende begejstring. Intet i verden kunne være mere ærefuldt end at deltage i dette forehavende, og mange af tilhørerne sværgede højtideligt at ville drage af sted og tilskynde dem, der ikke var til stede, til det samme. Der var iblandt dem en Biskop af Le Puy, Adhémar var hans navn, der efterfølgende, som pavens stedfortræder, vist og tankefuldt, kommanderede Guds hær, og ansporede dem til energisk at fuldføre deres forehavende.
